

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ EN SOCIOLINGÜÍSTICA

Jordi Bañeres

El centre de Documentació en Sociolingüística, englobat dins l'estructura de la Direcció General de Política Lingüística, aporta una infraestructura necessària per als sociòlegs que investiguen temes relacionats directament o indirectament amb la llengua (sociologia del llenguatge, sociologia de les relacions interètniques, sociologia de les identitats, etc.). El Centre es troba al carrer Mallorca, 272, 1r 2a, telèfon 4825674 i fax 2160455. Per donar plena idea de què consisteix aquest centre, la comunicació present en fa la presentació, analitza a quin públic-diana s'adreça, com s'ha constituït institucionalment, analitza amb un cert detall quins tipus de materials disposa i fa un ràpid repàs de com s'hi pot accedir, els serveis que ofereix i els productes documentals que des del centre es generen. Finalment, deixant una perspectiva oberta, descriu com evoluciona el seu fons.

1. PRESENTACIÓ

El Centre de Documentació, adscrit a l'Institut de Sociolingüística Catalana (Direcció General de Política Lingüística, Departament de Cultura), neix el 1991, en compliment del decret 173/1991, de 30 de juliol, de reestructuració de la Direcció General de Política Lingüística. Aquest decret, a l'article 7, apartat c), estableix que l'Institut de Sociolingüística Catalana té entre les seves funcions la del «manteniment d'un centre de documentació especialitzat en materials sociolingüístics accessibles als estudiosos, amb un arxiu exhaustiu de les recerques efectuades en terres catalanes».

2. UN CENTRE DE DOCUMENTACIÓ, PER A QUI?

El Centre de Documentació és obert a tots els «estudiosos». Entenem que és un estudiós, des de l'estudiant de BUP i COU que fa un treball de curs, fins al

llicenciat amb doctorat; des del tècnic que treballa de planificador lingüístic en un centre de normalització lingüística, fins a qualsevol ciutadà que estigui interessat en qualsevol qüestió sobre les llengües de Catalunya, de Gal·les o d' Austràlia.

3. COM S'HA CONSTITUÏT?

El Centre de Documentació sorgeix de la fusió del fons documental de l'Institut de Sociolingüística Catalana i la biblioteca de la Direcció General de Política Lingüística. El Centre està especialitzat en sociolingüística en el sentit més ampli: des de la sociologia del llenguatge fins a la planificació lingüística, des de la lingüística social fins a l'etnolingüística, etc. Pel que fa al dret lingüístic i a l'ús oficial, la Direcció General de Política Lingüística manté un arxiu especialitzat en aquesta matèria. El Centre de Documentació, al marge d'estar especialitzat en sociolingüística, compleix les funcions de biblioteca de la Direcció General de Política Lingüística, la qual cosa es tradueix en un bon assortiment de material sobre l'ensenyament de llengües a adults i l'assessorament lingüístic.

4. QUÈ HI PODEU TROBAR?

El nostre fons és diversificat. Per això el presentem segons el tipus de material.

1. BIBLIOTECA

Hi ha dotze mil llibres (quatre mil cinc-cents dels quals són sobre aspectes socials del llenguatge, mil sobre sociologia, mil sobre l'ensenyament d'idiomes per a adults, mil sobre assessorament lingüístic, etc.) Per exemple, sobre estandardització hi ha dos-cents setanta títols; sobre la situació social del retoromànic hi ha vint-i-tres títols.

2. HEMEROTECA

Hi ha dos-cents cinquanta títols corrents (és a dir, vius) de publicacions periòdiques, cent títols morts i tretze butlletins de sumaris. Disposa de tots els butlletins editats pels diferents serveis lingüístics.

3. ARXIU DE DRET LINGÜÍSTIC I ÚS OFICIAL

És un arxiu de més de vuit mil documents (des de notícies a la premsa, fins a tesis doctorals, passant per monografies, textos jurídics, etc.). Tot està classificat segons la temàtica.

4. ARXIU D'ALTRES TEMES

Hi ha cinc mil documents (articles o textos solts), dels quals gairebé la meitat són sobre llengua catalana. Per exemple, sobre la situació social del serbo-croata hi ha setanta-cinc articles.

5. ARXIU DE PREMSA

Hi ha tretze mil notícies sobre la llengua catalana (classificades per matèries, des de 1982 fins a l'actualitat). Per exemple, de notícies de l'any 1993 sobre català i premsa diària i periòdica n'hi ha més de cent; sobre català i televisió, unes quatre-centes; sobre toponímia i antroponímia, unes vuitanta. L'arxiu es basa en el buidatge de tots els diaris del Principat, com també bona part de les revistes de divulgació. Gràcies a un conveni, es disposa de còpia d'un arxiu de premsa exhaustiu sobre la situació lingüística a la Comunitat Valenciana de 1989 ençà. L'arxiu té una gran importància, perquè la història de la normalització lingüística d'alguns sectors -per exemple, l'esport, el món associatiu, etc.- només serà possible contar-la a partir d'aquest arxiu. Quant al creixement, aquest és exponencial, reflex de com el tema lingüístic està ocupant cada vegada més espai en la premsa: hi ha més notícies de l'any 1993 que no pas de l'any 1982 al 1986, és a dir de cinc anys.

6. TESIS DE LLICENCIATURA O DOCTORALS I TREBALLS D'INVESTIGACIÓ

Hi ha cinc-centes obres. Això significa que hi ha còpia de més de dues terceres parts de les tesis llegides a Catalunya sobre aspectes socials de la llengua. També, en aquest apartat, és pertinent d'esmentar la literatura grisa (és a dir no comercial i de tiratge reduït o reduïdíssim), i que inclou uns cinquanta treballs de recerca de becaris del mateix Institut de Sociolingüística, i unes cent recerques encarregades per la Direcció General de Política Lingüística.

7. TREBALLS UNIVERSITARIS DIVERSOS

Hi ha cinc-centes microfites de treballs d'alumnes. La bona relació que des de l'Institut es manté amb professors universitaris que professen assignatures de sociolingüística fa que puguem aconseguir còpies dels millors treballs lectius. (No cal dir que amb l'aquiescència explícita dels mateixos alumnes).

8. DIAPOSITIVES DE MAPES LINGÜÍSTICS, ÈTNICS, HISTÒRICS, ETC.

Hi ha sis-centes unitats. És un apartat poc utilitzat, però molt útil als professors de secundària i ensenyament superior.

9. ARXIU DE PROJECTES DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DELS CENTRES DE NORMALITZACIÓ

Hi ha dos-cents cinquanta informes i mil materials diversos (calendaris, pòsters, tríptics, etc.) generats pels serveis lingüístics de tot el Principat. De fet, a Catalunya no hi ha cap biblioteca que s'ocupi de la planificació lingüística com a tal a part el Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística. Això fa que aquest centre sigui un punt de referència obligada per a qualsevol persona -estudiant, funcionària, investigadora i..., evidentment, planificadora- dedicada al tema.

RESUM DEL FONDS

El Centre ha acumulat exhaustivament tot el que s'ha publicat sobre sociolingüística catalana; sobre sociolingüística basca té tot el que s'ha editat en castellà i francès; sobre sociolingüística quebequesa disposa d'un excel·lent fons, i sobre sociolingüística internacional acumula més de la meitat del que s'ha publicat en els darrers cinc anys.

CONCLUSIÓ

El Centre és, pel seu fons, la biblioteca sobre aspectes socials del llenguatge més important dels Països Catalans, i de tot el sud-est europeu. De fet, el famós Centre Internacional de Recherches sur l'Aménagement Linguistique (antic Centre Internacional de Recherches sur le Bilinguisme), dependent de la Université de Laval (Quebec), té unes dimensions globals semblants al Centre de Documentació.

5. COM S'HI POT ACCEDIR?

Per poder fer ús dels serveis del Centre de documentació només cal presentar algun document d'acreditació personal (DNI, carnet d'estudiant, passaport). El Centre és obert a tothom que estigui interessat a consultar-ne el fons.

En entrar a la sala de consulta cada lector signarà el full d'usuari. L'accés als llibres és directe. Per consultar tesis, treballs originals i col·leccions de revistes, caldrà demanar-ho als bibliotecaris. Un cop consultat el material, cal deixar-lo sempre damunt les taules. No es permet fumar dins la sala.

6. SERVEIS QUE OFEREIX

1. CAPACITAT DE LA SALA

Deu places de lector.

2. HORARI

De 9 h a 14 h i de 15 h a 17.30 h, de dilluns a divendres (de l'1 de juny al 15 de setembre, l'horari és de 8 h a 15 h).

3. PRÉSTEC

Es deixa un màxim de tres llibres per un període de quinze dies prorrogables.

4. INFRASTRUCTURA

Hi ha una lectora de microfítxes i una fotocopiadora.

5. ASSISTÈNCIA I ASSESSORAMENT BIBLIOGRÀFICS I METODOLÒGICS

El Centre de Documentació presta assistència i assessora sobre temes de sociolingüística i sociologia del llenguatge. Altres unitats de la Direcció General de Política Lingüística, ubicades en el mateix edifici, poden assessorar sobre altres temes. Així, el Gabinet de Didàctica ho fa sobre temes d'ensenyament del català a adults, i la Secció d'Ús Oficial de la Llengua Catalana, sobre temes de dret lingüístic.

6. INTRODUCCIÓ A LA DOCUMENTACIÓ

Des del Centre s'ofereixen sessions lectives dedicades a explicar a grups la forma d'accedir a la documentació sociolingüística, tant la que està dipositada en el mateix Centre com la que és accessible en altres llocs.

7. PRODUCTES DOCUMENTALS

El Centre elabora el material de consulta següent:

- *Butlletí de sumaris* (mensual), que es remet a tretze biblioteques.
- *Butlletí de novetats bibliogràfiques* (bimensual).

- *Estat de la qüestió* (trimestral): selecció de textos sobre un determinat tema i publicats en diversos mitjans: diaris, revistes (tant de divulgació general, com científiques), etc. Per exemple, el català a les olimpíades, o l'informe Reading, a partir del qual s'ha aconseguit l'oficialització del català al Parlament Europeu.
- *Bibliografies temàtiques* (semestral): per exemple, sobre el català i el sector socio-econòmic.
- *Arxiu de planificació lingüística* (anual): relació dels materials elaborats pels serveis lingüístics de tot Catalunya l'any anterior, acompanyada d'una relació bibliogràfica sobre planificació lingüística.
- *Informes de valoració de treballs de recerca* (irregular).

El Centre de Documentació també és el responsable de redactar l'estat de la recerca sociolingüística catalana a la publicació *The Year's Work in Modern Language Studies* (Londres).

8. AMPLIACIÓ DEL FONS

El Centre de Documentació creix per mitjà de tres vies d'acció:

- 1) Els usuaris ens suggereixen nous títols (mitjançant les desiderata), cosa que ens permet d'actualitzar el fons d'acord amb els seus interessos i necessitats.
- 2) Acords o convenis amb entitats. L'acord establert amb el Conseil de la langue française, l'organisme quebequès que més edita sobre la situació lingüística d'aquell país, garanteix que al centre arribin gratuïtament totes les seves novetats. (A part del nostre Centre, en tota la Unió Europea el Conseil de la langue française només remet d'ofici els seus materials a Brussel·les, Lieja i París). El conveni establert amb el grup Català de Sociolingüística permet intercanvi mutu d'informació. El Centre està en vies d'establir convenis amb diferents centres d'ensenyament superior i biblioteques especialitzades de Catalunya. En general, des del Centre es mantenen relacions amb el nombre màxim d'organismes d'arreu del món per tal d'afavorir una política d'intercanvis. Així, s'està en contacte amb els organismes bascos i gallecs dedicats a la normalització, amb l'Institut d'Estudis Occitans, La Fryske Akademy, la Mesa Pola Normalización Lingüística, l'European Bureau of Lesser Used Languages, Linguistics Institut of Ireland, etc.

Relacionat amb aquest tema, és pertinent de recordar ací que el Centre col·labora directament amb el grup de treball Euromosaic (Bangor, Barcelona, Brussel·les, París), encarregat d'elaborar l'estat de la qüestió sobre les comunitats lingüístiques històriques en situació de desavantatge, a petició de l'European Bureau of Lesser Used Languages.

- 3) Per aconseguir còpia dels millors treballs universitaris en sociolingüística, l'Institut de Sociolingüística Catalana convoca diversos premis de

sociolingüística catalana, un dels quals, el premi Bernat Fonollar, està dedicat a treballs lectius universitaris de sociolingüística o de planificació lingüística.

Totes aquestes vies per a conseguir nou material fan que el centre tingui un creixement accelerat. En el darrer any, més de mil llibres, quasi mil articles solts, més de cent treballs inèdits, etc. Això permet de preveure la necessitat d'ampliar-lo per a l'any 1995.